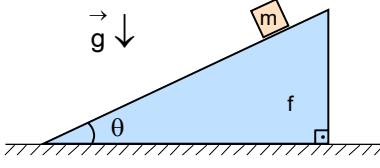
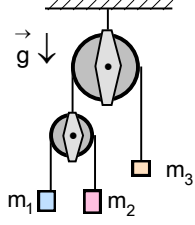

BİRİNCİ AŞAMA SINAVI-1988

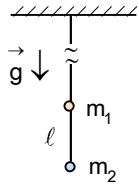
1. Eğim açısı θ olan takoz üzerinde kütlesi m olan bir cisim bulunuyor. Takoz yatay yönde belirli a ivme ile hareket ederse cisim hala takozla göre kaymamaktadır.

Buna göre ivme nedir?

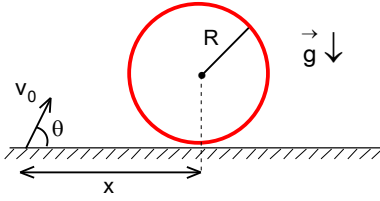
2. $m_1=m$, $m_2=3m$ ve $m_3=6m$ kütleli cisimlerden ve sabit ile hareketli ağırlıksız makaralardan oluşan sistemde cisimler serbest bırakılıyor.

Buna göre her cismin ivmesi ve ipteki gerilme kuvveti nedir? (Tüm sürtünmeler ihmal ediliyor.)

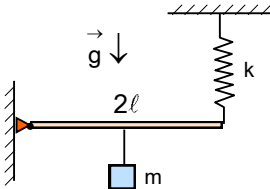
3. Çok uzun bir ipin ucuna birbirlerine ℓ mesafede kütleleri m_1 ve m_2 olan iki cisim bağlıdır. Altaki m_2 kütleli cisme yatay yönde belli hız verilirse ki iki cisim aynı hizaya gelmektedir.

Buna göre cisme verilen hız nedir?

4. Küre şeklindeki su deposunun yarıçapı $R=32$ m dir. Yeryüzünden kürenin merkezinden yatay yönde x uzaklıkta, belirli θ açısı ve v_0 ilk hızı ile atılan cismin kürenin tepesini sıyrarak geçmektedir.

Buna göre cisme verilen minimum hız kaç m/s, bu hız için x uzaklığı kaç metre ve cismin fırlatma açısı nedir?

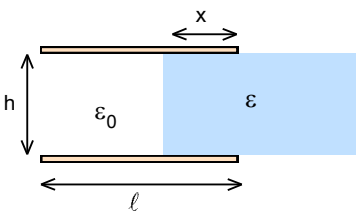

5. Uzunluğu 2ℓ ağırlıksız bir çubuk, çubuğun ucundan tutturulan bir menteşenin etrafında serbestçe dönebilmektedir. Kütlesi m olan bir cisim çubuğun ortasına asılıdır. Çubuk çubuğun ucundan tutturulan ve yay sabiti k olan bir yay sayesinde yatay konumunda dengededir.

Çubuk küçük açığa döndürülürse çubuğun yapacağı küçük titreşimlerin titreşim periyodu nedir?

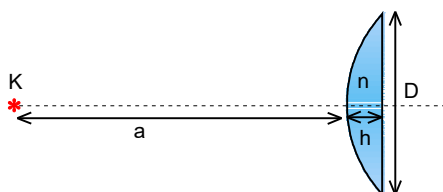
6. $U=120$ V potansiyel farkı altında çalışan bir elektrik motorun iç direnci $r=5 \Omega$ olarak veriliyor.

Bu motordan sağlanabilecek maksimum faydalı güç kaç Wat'tır?

7. Paralel plakalı bir kondansatörün levhaları birbirinden h uzaklıkta ve kenarları ℓ olan kare şeklindeki iki metal plakadan oluşmaktadır. Plakalar arasında aynı geometrik boyutlara sahip ve bağıl dielektrik geçirgenlik katsayısı ϵ olan dielektrik bir levha yerleştirilecektir. Kondansatörün levhaları arasında U elektrik potansiyeli uygulanıyor.

Bu durumda kondansatörün içindeki yalıtkan plakaya etki eden kuvvet nedir?

8. K noktasal ışık kaynağı çapı D , kırıcılık indisi n olan düzlem-dışbükey merceğin optik eksenine mercekten a uzaklığa ($a \gg D$) yerleştiriliyor. Kırılan ışınlar optik eksene paralel ışık demeti oluşturuyor.

Buna göre, merceğin h kalınlığı ($h \ll D$) nedir?

BİRİNCİ AŞAMA SINAVI-1988

1. $\frac{(f - \tan\theta)g}{1 + f \tan\theta}$; $\frac{(f + \tan\theta)g}{1 - f \tan\theta}$

2. $\frac{2g}{3}$; $\frac{g}{3}$; g ; $2mg$

3. $\sqrt{\frac{(m_1 + m_2)2g\ell}{m_1}}$

4. 40 m/s; 64 m; $\arctan 2$

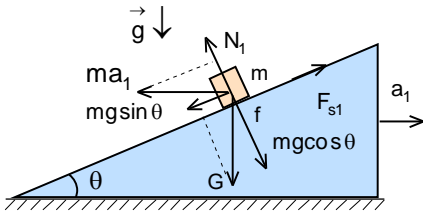
5. $\pi\sqrt{\frac{m}{k}}$

6. 720

7. $\frac{\varepsilon_0(\varepsilon - 1)\ell U^2}{2h}$

8. $\frac{D^2}{8a(n-1)}$

BİRİNCİ AŞAMA SINAVI-1988

1. Birinci durumda cisme etki eden tepki kuvvet;

$$F_1 = ma_1$$

tepki kuvveti için;

$$N_1 = mg \cos \theta - m a_1 \sin \theta$$

cismin hareket etmeme şartı için;

$$m g \sin \theta + F_1 \cos \theta = F_{s1}; F_{s1} = f N_1$$

yazabiliriz. Buradan;

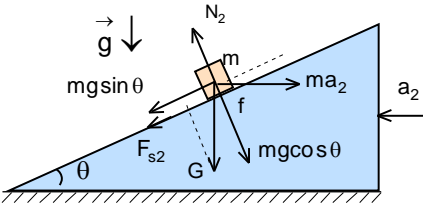
$$a_1 = \frac{(f - \tan \theta) g}{1 + f \tan \theta}$$

olarak bulunur. İkinci durumda cisme etki eden tepki kuvvet;

$$F_2 = ma_2$$

tepki kuvveti için

$$N_2 = mg \cos \theta + m a_2 \sin \theta$$

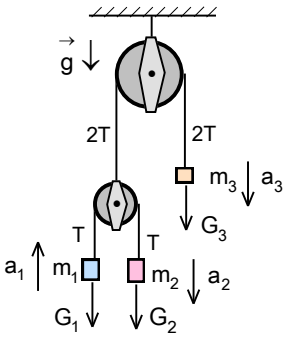
cismin hareket etmeme şartı için

$$m g \sin \theta + F_{s2} = F_2 \cos \theta; F_{s2} = f N_2$$

yazabiliriz. Buradan

$$a_2 = \frac{(f + \tan \theta) g}{1 - f \tan \theta}$$

olarak bulunur.

2. Sistemdeki her cismin Newton denklemleri için;

$$6mg - 2T = 6ma$$

$$3mg - T = 3m(a' - a)$$

$$T - mg = m(a' + a)$$

yazabiliriz. Burada a' cisimlerin hareketli makaraya göre ivmesidir. Buradan ipteki gerilme kuvveti;

$$g - \frac{T}{3m} = a; g - \frac{T}{3m} = a' - a; \frac{T}{m} - g = a' + a$$

$$\frac{T}{m} + \frac{T}{3m} - 2g = 2a = 2 \left(g - \frac{T}{3m} \right) \Rightarrow T = 2mg$$

cisimlerin ivmeleri;

$$a_3 = g - \frac{2mg}{3m} = \frac{g}{3}; a' = \frac{2g}{3}$$

$$\frac{2mg}{m} - g = a' + a = a' + \frac{g}{3}; a' = \frac{g}{3}$$

$$a_2 = a' - a = \frac{2g}{3} - \frac{g}{3} = \frac{g}{3}$$

$$a_1 = a' + a = \frac{2g}{3} + \frac{g}{3} = g$$

olarak bulunur.

3. m_2 kütleli cisim dikey yukarıya doğru fırlatılırsa sahip olması gereken minimum hız;

$$v_0 = \sqrt{2g\ell}$$

olur. Maksimum hızı bulmak için enerji korunumu yasasından;

$$\frac{m_2 v_0^2}{2} = \frac{(m_1 + m_2) v^2}{2} + m_2 g \ell$$

momentumun korunumu yasasından;

$$m_2 v_0 = (m_1 + m_2) v \Rightarrow v = \frac{m_2 v_0}{m_1 + m_2}$$

yazabiliriz. Buradan;

$$\frac{m_2 v_0^2}{2} = \frac{m_1 + m_2}{2} \left(\frac{m_2 v_0}{m_1 + m_2} \right)^2 + m_2 g \ell = \frac{m_2^2 v_0^2}{2(m_1 + m_2)} + m_2 g \ell$$

$$\frac{m_1 m_2 v_0^2}{2(m_1 + m_2)} = m_2 g \ell \Rightarrow v_0 = \sqrt{\frac{(m_1 + m_2) 2g\ell}{m_1}}$$

olarak bulunur.

4. Cismin minimum hızı v_0 , yatayla yaptığı açı θ , kürenin tepe noktasındaki hızı v olsun. Bu hızı bulmak için kürenin tepe noktasındaki yörünge yarıçapı R olan bir dairesel yörünge ile temsil edilebilir. Cisim minimum hızla atılırsa kürenin yüzeyine baskı oluşturmaz. Bu durumda;

$$mg = \frac{mv^2}{R}; v^2 = gR$$

olur. Cismin ilk hızı

$$v_0^2 = v^2 + 2g \cdot 2R = 5gR \Rightarrow v_0 = \sqrt{5gR} = \sqrt{5 \cdot 10 \cdot 32} = 40 \text{ m/s}$$

olarak bulunur. Cismin ulaştığı yükseklik $2R$ ve cismin atıldığı açı;

$$(v_0 \sin \theta)^2 = 2g \cdot 2R \Rightarrow \sin \theta = \frac{\sqrt{2g \cdot 2R}}{v_0} = \frac{\sqrt{4gR}}{\sqrt{5gR}} = \frac{2\sqrt{5}}{5}; \cos \theta = \sqrt{1 - \sin^2 \theta} = \sqrt{1 - \left(\frac{2\sqrt{5}}{5}\right)^2} = \frac{\sqrt{5}}{5}; \tan \theta = 2; \theta = 64^\circ$$

cismin kürenin tepe noktasına ulaşma süresi;

$$\tau = \frac{v_0 \sin \theta}{g}$$

menzili;

$$\ell = v_0 \cos \theta \cdot 2\tau = \frac{2v_0^2 \sin \theta \cos \theta}{g} = \frac{2 \cdot 5gR}{g} \cdot \frac{2\sqrt{5}}{5} \cdot \frac{\sqrt{5}}{5} = 4R = 4 \cdot 32 = 128 \text{ m}$$

küreden olan uzaklık;

$$x = \frac{\ell}{2} = 2R = 64 \text{ m}$$

olarak bulunur.

5. Çubuğun yatay dengesi için;

$$mg\ell = k x_0 \cdot 2\ell$$

hareketin başlaması ile çubuğa etki eden moment için;

$$J\alpha = (mg \cos \theta) \cdot \ell - k(x_0 + x) \cdot 2\ell; J = m\ell^2; x = 2\ell\theta$$

yazabiliriz. Buradan titreşim denklemini;

$$\ddot{\theta} + \frac{4k}{m} \theta = 0$$

titreşimin frekansı ve titreşim periyodu;

$$\omega = 2\sqrt{\frac{k}{m}}; T = \frac{2\pi}{\omega} = \pi\sqrt{\frac{m}{k}}$$

olarak bulunur.

6. Motorun sarf ettiği güç için

$$UI = P + I^2 r$$

faydalı güç

$$P = UI - I^2 r$$

olarak yazılabilir. Maksimum faydalı güç

$$\frac{dP}{dI} = 0; I = \frac{U}{2r}; P_{\text{mak}} = \frac{U^2}{4r} = \frac{120^2}{4 \cdot 4.5} = 720 \text{ W}$$

olarak bulunur.

7. Kondansatörün sığası;

$$C = \frac{\epsilon_0 \ell (\ell - x)}{h} + \frac{\epsilon \epsilon_0 \ell x}{h}$$

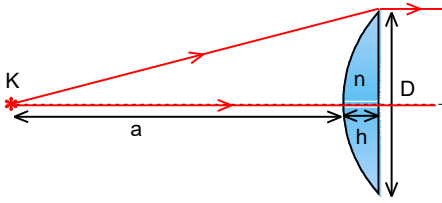
kondansatörde depo edilen potansiyel enerji

$$E = \frac{CU^2}{2}$$

olarak yazılabilir. Etki eden kuvvet

$$F = -\frac{dE}{dx} = -\frac{dC U^2}{dx} = -\frac{\epsilon_0 (\epsilon - 1) \ell U^2}{2h}$$

olarak bulunur.

8. Fermat prensibine göre optik yollar birbirine eşit olmalıdır. Buradan

$$\begin{aligned} a + nh &= \sqrt{(a+h)^2 + \frac{D^2}{4}} = (a+h) \sqrt{1 + \frac{D^2}{4(a+h)^2}} \approx \\ &\approx (a+h) \left(1 + \frac{D^2}{8(a+h)^2} \right) \approx (a+h) \left(1 + \frac{D^2}{8a^2} \right) \approx a+h + \frac{D^2}{8a} \\ h &= \frac{D^2}{8a(n-1)} \end{aligned}$$

olarak bulunur.